

IN POETRY SEZAI KARAKOÇ'S CREATIVE VALUES
SEZAI KARAKOÇ'UN ŞİİRLERİNDE YARATICI DEĞERLER ¹

Veysel ŞAHİN ²

ABSTRACT

Turkish literature and II. Sezai Karakoç poems the most famous poet of the new the traditional values of the Turkish nation makes the foothold society by integrating with modern values. Karakoç In the intellectual world Turkish - Islamic and traditional values in the world, past or we lose we leave "paradise lost" images of the collective unconscious to reveal the mythical creative breakthrough. Karakoç mythic poetry in the collective unconscious of the creative energy with modern man 's written by the history of the yeast the reconstruction in accordance with the poetic language of the time and a sweet soul. All who love and love of humanity ontological sense creative - converter women anima religion and belief is a basic value of the poet's creative works. Karakoç the collective unconscious of the modern man's creative energy mythic written (a) the history of the yeast , the reconstruction in accordance with the language and spirit of the time.

Key Words: Sezai Karakoç, poetry, love, women, religion, tradition, images.

ÖZET

Türk edebiyatı ve II. Yeni şiirin önemli şairlerinden olan Sezai Karakoç, Türk milletin geleneksel değerlerini modern değerlerle bütünleştirerek toplumun tutunma noktası haline getirir. Karakoç'un düşünsel dünyasında Türk-İslâmî ve geleneksel değerleri, geçmişte bıraktığımız veya yitirdiğimiz "yitik cennet" imgesini, kolektif bilinçdışın yaratıcı mitik atılımlarıyla ortaya koyar. Karakoç şiirlerinde kolektif bilinçdışının yaratıcı mitik enerjisiyle modern çağ insanın yazıl(a)mayan öyküsünü, şiirsel bir tatla zamanın dili ve ruhuna uygun bir şekilde yeniden inşa eder. Tüm insanlığı ontolojik anlamda kuran sevgi ve aşk, yaratıcı-dönüştürücü kadın-anima, din ve inanışlar şairin eserlerinin temel kurucu yaratıcı değerdir. Karakoç, kolektif bilinçdışının yaratıcı mitik enerjisiyle modern çağ insanın yazıl(a)mayan öyküsünü, zamanın dili ve ruhuna uygun bir şekilde yeniden inşa eder.

Anahtar Kelimeler: Sezai Karakoç, şiir, aşk, kadın, din, gelenek, imge.

GİRİŞ

Bir düşün insanı olan Sezai Karakoç, yaşadığı zaman ve mekânın soylu rüyasını, geçmiş ve şimdinin yaratım ve oluşlarını bilgelikle bütünleyip kolektif bilinçdışının simgesel diliyle insanlığa deneyimler. Şiirlerinde insan(lığ)ın kolektif bilinçdışının görüntü düzeylerini, kendi olma ve kendi halini kurma evrensel izleği etrafında yeniden anlamlandıran Karakoç, "Mutlak Ben" in insandaki yansımalarını merkezden çevreye yayar.

¹ Bu çalışma Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi tarafından düzenlenen "1. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu'nda" sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Yrd. Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bl./ELAZIĞ, vsahin@firat.edu.tr

Sezai Karakoç, çağdaşları arasında kültürel birikim ve donanım bakımından en zengin sanatçılardandır. İslâm mitolojisine, metafizik ve mistik sese karşı tutumu ve geleneksel unsurlarla ilişkisi, Karakoç'un şiir coğrafyasını, simge ve imgeler düzeyinde diri tutar. Onun şiiri, İslâm medeniyetinin tarihsel ve geleneksel yapısıyla bütünleşerek yeni bir form kazanır. Eski ve yeni arasındaki organik bağıntı ve uyum, onun eserlerinde üst bir dilde yeniden kendini ifade olanağı bulur.

Türk-İslâm mitolojisi, metafizik ve geleneksel değerlerini derin bir şekilde işleyen Karakoç, kolektif bilinçdışının yaratıcı mitik enerjisini "aşkın imgesel dirilişi, Mutlak Ben'in aynadaki yansıması, gül ile bülbül söylencesi, yol- yolculukta Hızır'ın iştiağı ve dirilişin sancılı doğumu" gibi kur(t)uluş imgelerine dönüştürerek "arketiplerin" (Stevens, 1999: 50) diliyle yeniden anlamlandırır. Karakoç'un düş(ün)sel dünyasında Türk-İslâmî ve geleneksel değerleri, geçmişte bıraktığımız veya yitirdiğimiz "yitik cennet" aşkını, kolektif bilinçdışın yaratıcı mitik atılımlarıyla ortaya koyar. "1960'tan sonra yazdığı şiirlerde, şiirinin göndermelerini, imgeleri Kur'an'dan, İslâm söylencelerinden, öteki kutsal kitaplardan, kısaca İslâm uygarlığından alacak, şiirini tümüyle tinsel/düşünsel bir düzlemde kur(ar)." (Ada, 2003. 160). Karakoç, kolektif bilinçdışının yaratıcı mitik enerjisiyle modern çağ insanın yazıl(a)mayan öyküsünü, şiirsel bir tatla zamanın dili ve ruhuna uygun bir şekilde yeniden inşa eder.

Sezai Karakoç yaşadığı çağa, çağının insanına, insanların duygularına kulak vermiş, onların sözcüsü olmuştur. İmgelerin yoğun ve anlamdaki kapalılıktan dolayı İkinci Yeni şiiri dâhil edilen Sezai Karakoç belli bir sanat akımına bağlı kalmaz. "İkinci Yeni Türk şiirinin hem içindedir, hem dışında; değişik bir ifadeyle ne büsbütün içindedir" (Turan, 1993: 241). Eserlerinde her kesimden insana seslenen ve onların yaşam serüvenini ele alarak evrensele ulaşır. Sezai Karakoç, yaşadığı coğrafyaya, insanına, geleneğine ve tüm değerlerine sahip çıkar. Tüm insanlığın ortak konusu olan aşka; başta anne, sevgili ve eş olarak kadına; inanma ve sığınma ihtiyacı ile tutunduğumuz dine; köklerimiz olan geleneğe; kaybettiğimiz değerlerimizi tekrar kazanmanın yollarını ve bizi mutluluğa ulaştıracak olan kurtuluş kapısına eserlerinde yer veren bir şairdir.

Sezai Karakoç'un şiirlerinde 'yaratıcı değerler'; insanın kutsal varoluş biçimlerine dönmesi, kendilik bilincine kavuşması ve kendi değerler dünyası içinde oturmasını sağlayan değerler bütünü olarak karşımıza çıkar. Nitekim Karakoç, insanın içinde yaşadığı şeyler dünyasında yitip gitmemesi için ona tarihselliğini hatırlatan yaratıcı değerler ve kur(t)uluş imgelerine sığınması gerektiğini belirtir. Bu açıdan yaratıcı değerler ve imgeleri (sevgi-aşk, kadın, din, tarih bilinci), en geniş anlamıyla önceki yaşam ve yaşanılmışlıkların bilgi ve birikimlerini temel izlek ve imgeler düzeyinde aktarılmasıdır. Karakoç şiirlerinde, insana tarihselliğini hatırlatan, geçmişin bilgi ve birikimlerini, kolektif bilinçdışının sınırsız evreninde kendi has simge ve imgelerle yeniden kurar.

1. Yaratıcı Bir Güç Olarak Aşk ve Sevgi

Sanatçının şiirlerinde yaratıcı ve kurucu değerlerden ilki aşk ve sevgidir. Yaratıcı bir güç olarak aşk ve sevgi sanatçının şiirlerinde onu kuşatan, besleyen ve geçmişle hal zamanında ilişki kurmasını sağlayan önemli unsurlardandır. Onun şiirlerinde aşk ve sevgi, evrenin sırrıdır. İnsanı değiştirip dönüştüren en soylu duygulardan olan sevgi ve aşk, saire

göre yaratılışın bir gerekliliğidir. İnsan severek dünyayı ve dünyanın işleyişine olumlu yönde katkıda bulunur. Sevgi “*Sevgi, yaşamın ta kendisi, yaşamda sevginin bir yansıması*” (Benazus, 2002: 30) insanın ve tüm varlığın yaşam öz suyudur.

Sezai Karakoç, birçok eserinde aşk ve sevgiyi tinsel bir varoluş olarak işler. Ona göre aşk ve sevgi, zaman, mekân, nesne ve öznenin ötesine ulaşmadır. Karakoç, varlığın sevgi/aşk ile var olduğuna inanır. Bu sebeple sevgi ve aşk, Sezai Karakoç’un eserlerinin temel izleğini oluşturur. Sezai Karakoç’un eserlerinde ‘Mutlak Ben’in yarattığı varlıklar var olmadan önce aşk/sevgi meyillidir. Kökleriyle yaşama tutunan Tanrı’nın yarattığı en soylu varlık insan, ona göre varoluşun sırrını aşk/sevgi bulur.

Sanatçıya göre mutluluğun en önemli çoğaltıcı gücü, aşk ve sevgidir. Sezai Karakoç, eserlerinde bu huzur ve mutluluğa ulaşmak için önce Mutlak Sevgi(li)ye ulaşmanın gerekli olduğu vurgular. Karakoç şiirlerinde aşk/sevgiyi yayılgan imge olarak işleyip yeni tasarım ve aktarımlarla zenginleştirir.

Sezai Karakoç’un eserlerinde “*Sevgi merkezkaçtır; nesneye doğru gerçek bir ilerleyiştir; süreklidir...*” (Gasset, 2005: 12) ve çoğunlukla bir amaca hizmet eder. Bu amaç insanı ‘Mutlak Ben’ taşır. Şairin şiirlerinde beşerî aşktan ilahî aşka yani evrensel, ilahi aşka bir yöneliş vardır. Karakoç, şiirlerinde aşk-sevgiyi, kutsalın büyüdü dünyasından süzerek beşerî olanla buluşturur. “*Karakoç’ta aşk, Tanrı-İnsan etkileşimi sonucundaki halleriyle şiirdedir.*” (Barskonmay, 2000: 126). Bu açıdan şiirde sevgi ve aşk, insanı Tanrı’ya yani Mutlak olana taşıyan bir farkındalıklar bütünüdür.

*“Sen gecenin gündüzü dışında
Sen kalbin atışında kanın akışında
Sen Şehrazat bir lamba bir hükümdar bakışında
Bir ölüm kuşunun feryadını duyarsın*

*Sen bir rüya geceleyin gündüzün
Sen bir yağmur ince hazin
Sen şarkılarca büyük uzun
Sen yolunu kaybeden uzun
Bir ömür boyu yağın bir ömür boyu karsın”* (Monna Rosa, “Şehrazat” 2012: 36)

Yukarıdaki mısralarda varlıktan öte bir ‘Mutlak’ varlığın içimizde olduğunu ifade eder.

Şaire göre insan, Mutlak Sevgi(li)den koparılıp dünya sürçmüştür. Âdem ve Hz. Havva yolunu kaybedip yasak meyveyi yemiş bunun sonucunda da dünya ya indirmiştir. O günden beri insanlık dünya yaşantısının sırrını çözmeye ve kendi evrensel yolculuğunu tamamlamaya çalışmaktadır. Karakoç, bu evrensel yolculukta insanların varlığın kendisi olan ve âlemleri yaratan Mutlak Sevgi(li)nin' yolunda yaşamaya devam eder. İnsanların bazıları ise ‘Mutlak Sevgi(li)yi ararken yolunu kaybeder. Her iki süreçte de var oluş(umuz)un kaynağı Mutlak Sevgi(li) daima insanların, varlığın yanında olacaktır. ‘Şehrazat’ şiirdeki mısralarda da bunun sorgulamadan kabul gördüğünü görüyoruz.

*“Şehrazat ah Şehrazat Şehrazat
Sen sevgili sen can sen yarsın”* (Monna Rosa, “Şehrazat” 2012: 36)

Şiirin son mısrası olan yukarıdaki iki mısradan da faydalanılarak anlama yoğunluk katan şair, 'sevgi, can ve yar kavramlarıyla Mutlak Sevgi(li)nin kimliğini bütünler. Böylece sevgili, can ve yar 'Mutlak Ben' kendi ve değerler düzleminde toplanır. Bu bağlamda Karakoç'un şiirlerinde "Aşk yaşamın vereden, çoğaltan ve açımlayan güçtür." (Korkmaz, 2008: 129).

Şiirlerinde çağın akışı ve işleyişine ayak uyduramayan aşk ve sevgi edimini sıklıkla ele alan Karakoç, aşk ve sevgiden yoksun olma ya da sevgiyi metalaştırmayı "Kendi köklerini yitirmenin çaresizliğiyle...(Gruen, 2005: 69) görür. Varlığın en soylu duygusu olan sevgiden yoksun olma, ona göre insanı dünyada köksüzleştirir.

Karakoç'un şiirlerinde aşk ve aşkın halleri önemli yaratıcı değer ve imgelerindedir. O, şiirlerinde aşkı insanı soylu kılan ve sınırlarını aşmasında yardımcı olan bir yücelik algılaması olarak ele alır. "Leylâ ile Mecnûn, Rüzgâr, Monna Rosa (Roza), Köşe, Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine, Mutlak Güzel, Esir Kent" gibi eserlerinde aşka ve aşk imgelerine metinlerarası düzeyinde yer vererek şiirlerinde aşkın imgeye dönüşen yüzünü ortaya koyar.

Sezai Karakoç'un şiirlerinde aşk ve aşkın halleri, varoluşsal bir yönelim olarak insanı geliştiren ve açımlayan bir yapıya sahiptir. "Kara Yılan" şiirinde şair bu durumu şöyle ifade eder. 'Kara Yılan' şiirinde şair bu durumu şöyle ifade eder.

*"Ben çiçek gibi taşıyorum göğsümde aşkı
Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum
Gelmış dayanmışım demir kapısına sevdanın
Ben yaşamıyor gibi yaşamıyor gibi taşıyorum
Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum"*

(Şahdamar, 'Kara Yılan' 2012: 18)

Karakoç, zamansız bir çiçek gibi açan ve zamanla farkındalığı yitiren aşklara bu şiirinde yer verir. Yukarıdaki mısralarda şair kolay kolay açılmayan sevdanın demir kapısına geldiğini yani bu yolda her türlü zorluğa karşı durduğunu ve düşünsel ve tinsel olarak adım adım yükselerek sevdanın demir kapısına ulaştığını dile getirir. Karakoç aslında olması gerekeni yaşadığını anlatır. Zira şaire göre; "Aşk yakınlık (intimacy), bağlanma/içsel yatırım yapma (attachment), güven, saygı ve sevgi gibi duyguları beraberinde getirmektedir." (Atak-Taştan, 2012: 521)

Karakoç, şiirlerinde aşk ve sevgiye önemi, sevgi ve aşkın nasıl yaşanması gerektiğini anlatarak da ortaya koyar. Nitekim aşk bütün toplumlarda, kültürde ve tüm zamanlarda varlığını korumuş ve hemen hemen her insanın yaşamının bir döneminde en az bir kez yaşadığı ya da yaşamayı umut ettiği bir duygusal durumdur. Karakoç da bu duygusal durumu kendi kültürel ve geleneksel dokusuna göre işler. Karakoç, 'Monna Rosa' adlı şiirinde;

"
...
Kırgın kırgın bakma yüzüme Rosa:
Henüz dinlemedin benden türküler.
Benim aşkım uymaz öyle her saza,
En güzel şarkıyı bir kurşun söyler...
Kırgın kırgın bakma yüzüme Rosa

*Yağmurdan sonra büyümüş başak,
Meyveler sabırla olgunlaşmış
Bir gün gözlerimin ta içine bak:
Anlarsın ölümler niçin yaşarmış,
Yağmurlardan sonra büyümüş başak”*

(‘Monna Rosa’, 2012: 15)

diyerek Mutlak Sevgi(li)nin yeryüzüne yansımaları olan beşeri sevgi(li)ye duyulan aşkı, Mutlak sevgi ve aşka ulaşmada bir süreç olarak değerlendirir. Şair şiirde sevgili ile karşılaşmak istemez. Çünkü sevgi(li) ile karşılaşması onu asıl sevgi(li)nin yolunda ilerlerken, zaman zaman sekteye uğrar.

Sezai Karakoç şiirlerinde bu dünyadan öte bir dünya olduğunu sık sık dile getirir. ‘Monna Rosa’ şiirinde de başta bu beşeri aşk ve sevgi(li)den bahseder. Fakat şiirin ilerleyen mısralarında aşk ve sevgi boyut değiştirerek tinsel yapıya dönüşür. Şiirdeki;

*“Anla Monna Rosa, ben öteliyim...
Açma pencereni, perdeleri çek”*

mısraları bunu açıkça göstermektedir. Karakoç, bu dünyadaki sevgi(li)ye öteye açılan bir kapı, öteyi ve dahi ötelere görmesi için bir ayna dönüştür. Şair için sevgiyi bütünleyen kavram sabırdır. Sezai Karakoç sabır ile sevgi(li)ye ulaşacağına inanır. Bu bağlamda şairin şiirlerinde “Aşk karşısındakini zenginleştirir, yeteneklerini açığa çıkarır.” (Veysel, 2010: 56). Sezai Karakoç için sabır sevgi(li)ye giden yolda aşığı olgunlaştırır. Şairin şiirlerinde sevgi, sabır ve bekleyiş bir arada görülür.

*“Yağmurlardan sonra büyümüş başak,
Meyvalar sabırla olgunlaşmış.
Bir gün gözlerimin ta içine bak:
Anlarsın ölümler niçin yaşarmış,
Yağmurlardan sonra büyümüş başak.”*

Yukarıdaki mısralarda şair önce anlatmak istediğini somut kavramlar ile örnekler. Yağmur yağmadan başak büyüyemez, zamanı gelmeden meyveler olgunlaşmaz. Şiirde başak insanı sembolize eder. Yağmur ise aşkı ve sevgiyi imler. Başak ve meyvelerle insanın kendi olma sürecini simgeler üzerinden ele alan şair, sevgi ve sevgilinin sabırla kendi varlığını kavrayacağını dile getirir. Ona göre insan ancak ve ancak aşk ve sevginin tamamlayan, olgunlaştıran ve bütünleyen gücü ile olgunlaşabilir.

Sezai Karakoç, gelenekten beslenen bir şairdir. ‘Monna Rosa’ ile modern insanın “Leyla ve Mecnun” mesnevisi yazar. Karakoç’un bir şiir kitabına ‘Leyla ve Mecnun’ adını vermesi, köklerinden kopmadığını, eski ile yeniye buluştuğunu gösterir.

*“Sana Leyla dedim Suna dedim şiirlerde şarkılarda
Gerçek adın bir fısıltı gibi kaldı ağızlarda dudaklarda”*

(Leyla ile Mecnun, ‘Doğum’, 2012: 16)

“Fuzuli, Şeyh Galip’le birlikte Sezai Karakoç’un en beğendiği divan şairleri arasında yer alır. Şarkın ezeli ve ebedi sevgilisi Leyla üzerine söyledikleri onu doğrudan Fuzuli’ye bağlar.” (Macit, 1996: 18) Sezai Karakoç’un yazdığı ‘Leyla ile Mecnun’ adlı eseri bu bağlılığın bir göstergesidir. ‘Monna Rosa’ şiirinde kanadı kırık kuşu anlatıcı yani bülbül, gülü de sevgili olarak düşünürsek modern bir gül-bülbül şiirinin ortaya çıktığını görürüz. “Sezai Karakoç

şairlerinde aşkı köşeli olarak işler.” (Tonga, 2007: 22). Onun şiirlerinde beşeri boyutta karşımıza çıkan aşk daha sonra metafizik bir boyut ile ilahi aşka dönüşür.

“Saçlarını kimler için bölük bölük yapmışsın
Saçlarını ruhumun evliyalarınca örülen
Tarif edilemez güllerin yankısı gözlerin
Gözlerin kaç kişinin gözlerinde gezinir
Sen kaç köşeli yıldızsın

...

Benim geçmiş zaman içinde yan gelip yattığıma bakma
Ben geleceğin kara gözlü zalimlerindenim
Bir tek kaşön bile ayrılmamışken bana
Var olan ve olacak olan bütün köşelerin sahibi benim
Ben geleceğin kara gözlü zalimlerindenim
Sen kaç köşeli yıldızsın”

(Şahdamar, ‘Köşe’ 2012: 26)

Sezai Karakoç ‘Köşe’ şiirinde çok köşeli bir sevgiliyi çok köşeli bir aşk ile sever. Çünkü metaforik anlamda köşe “kozmetik olduğu kadar insanidir de” (Lefebvre, 2000: 143)

“Bir tek köşen bile ayrılmamışken bana
Var olan ve var olacak bütün köşelerin sahibi benim”

(Şahdamar, ‘Köşe’ 2012: 26)

mısraları ile sevgilinin karşılıksız olan sevgi köşesini şair çok köşeli olan aşkı ile aydınlatır. Sezai Karakoç’un beşeri aşkı işlediği şiirlerinde dahi mistik çağrışımlar vardır. Bu yüzden onun şiirlerini tek köşeli ele almak mümkün değildir. Çünkü onun şiirleri anlam açısından çok katmanlı bir anlam dünyasına sahiptir.

Sevgi, aşk ve yaşamı zamanın akışına karşı bir tutunma noktası olarak gören şairimiz, yaşamın anlık soylu anlarını okuyucunun zihnine kazır. Şiirde, sevgi ve sevgili edimi ele alınarak bütün ayrılıkların asıl sebebi bu sevgiliden koparılış olarak görülür. Sevgiliden koparıldıktan sonra geçen zaman sürgün olarak nitelendirir.

Şiirde ele alınan ideal sevgi ve sevgili açıkça söylenmese de yaratılışın ve bütün varlığın kaynağı olan ‘Mutlak Sevgili’dir. Şiirin yukarıdaki mısraları insanın yaratılışını, Hz. Adem ve Hz. Havva’nın yasak meyveyi yemesi sonucunda Mutlak Sevgili(li)den koparılışını ve dünyaya gelişinin hatırlatır. “İnsan zamanın kendisinden zorla kopardığı anların mahrumluğu içerisinde.” (Özcan, 2004: 632). Dünyada yaşanan hayat sevgi(li)ye kavuşmak için geçen özlemlili çaresiz bir bekleyiştir. Şiirde bu özlemlili ve çaresiz bekleyişin bir an önce bitmesi istenmektedir.

Sezai Karakoç
”Güneşi bahardan koparıp
Aşkın bu en onulmazından koparıp
Bir toz bulutu gibi
Savuran yüreğime
Ah uzatma dünya sürgünümü benim”

(Zamana Adanmış Sözler, 2012: 53)

diyen şair “toz bulutu” imgesi, Lut gölünü dolayısıyla Lut kavmini hatırlatır.

Karakoç'un şiirlerinde sevgi ve aşk çok anlamlı ve katmanlı işlenir. "Karakoç'un şiirlerindeki sevgilinin niteliği de oldukça karmaşıktır. İnsani olandan insanüstü bölgelere has vasıflarla portresi çizilen sevgili hep gri ve flu bir camın arkasında takdim edilir." (Karataş, 1993: 323) Mecnun'un Leyla'sı Hz. Süleyman'ın sevgilisi, Sebe Hükümdarı Belkıs toplum tarafından bilinen kişilerdir. Asıl sevgili bilinenin arkasında gizlenmiştir. Jung göre "bilinçaltı bir yaşamın yarısını oluşturan gizli betimlemeler alanıdır." (Jung, 1997: 67). Şair, toplumun bilinçaltında bastırılan her defasında farklı şekillerde dile getirilen aşk ve sevgi(li)nin gizlenemeyecek kadar aşikar olduğunu ifade eder. Karakoç, kendilik sürecinde idealize edilmiş dinsel değerler ve imgeleri, kendi ses, biçim ve estetik bir evrende ele alır. Karakoç, "Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine" adlı şiirinde kendilik sürecinde idealize edilmiş dinsel değerler ve imgeleri, kendi ses, biçim ve estetik evrende yeniden anlamlandırır.

"Ülkedeki kuşlardan ne haber vardır
 Mezarlardan bile yükselen bir bahar vardır.
 Aşk celladından ne çıkar madem ki yar vardır.
 Yoktan da vardan da ötede bir yar vardır
 Hep suç bende değil beni yakıp yıkan bir nazar vardır
 O şarkıya özenip söylenecek mısralar vardır
 Sakın kader deme kaderin üstünde bir kader vardır
 Ne yapsalar boş göklerden gelen bir karar vardır
 Gün batsa ne olur geceyi onaran bir mimar vardır
 Yanmışsam külümden yapılan bir hisar vardır
 Yenilgi yenilgi büyüyen bir zafer vardır
 Sırların sırrına ermek için sende bir anahtar vardır
 Göğsünde sürgünü geri çağıran bir damar vardır
 Senden umut kesmem kalbinde merhamet adlı bir çınar vardır
 Sevgili
 En Sevgili
 Ey sevgili"

(Zamana Adanmış Sözler, 2012: 55)

Karakoç sevgi(li)yi "yoktan da vardan da öte" var olan bir güç olarak görür. "Oysa sevgi insana özgü güçlerin açığa çıktığı bir eylem değil miydi?" (Formm, 2001: 108) Sezai Karakoç, sevgi(li)yi "yoktan da vardan da öte" bir güç olarak yüceltmıştır ve ezelden ebede kadar kendine yar edinmiştir.

"Sevgili
 En sevgili
 Ey sevgili"

mısraları ile şair sevgiliye olan bağlılığını dile getirir ve sevgi(li)ye pekiştirme yapar.

Sezai Karakoç sevgi(li)nin ve aşkın sırrına ermiş bu sırla güçlü şiirler vücuda getirmiştir. Onun şiirlerinde aşk ve sevgi, "varlığın ortaya çıkışında kozmolojik bir etkiye sahiptir." (Kutluer, 1991: 17). Kendine has bir üslup dünyasına sahip olan Sezai Karakoç kulak ve zihnimizde ayrı bir tat bırakan birçok şiirin altına imzasını atmıştır. Şiirlerinde oluşturduğu yeni çağrışım değerleri onun dili ne kadar titizlikle kullandığının bir

göstergesidir. Şairimizin oluşturduğu her çağrışım değeri, anlam derinliğine sahip olan ve yaşamın her kesitini içinde barındıran bir yapıdadır.

Sezai Karakoç aşk ve sevgiyi anlatırken mistik çağrışımlardan, eski edebiyatın mazmunlarından ve gelecekte faydalanır. Sezai Karakoç'un şiirlerinde aşk ve sevgi, geleneksel ile modern yaşamın değerler düzleminin estetik bir biçimde bulunduğu köklü izleklerdendir. Ona göre aşk ve sevgi, zaman, mekân, nesne ve öznenin ötesine ulaşmanın en soylu yoludur.

2. Yaratıcı Bir Değer Olarak Kadın: Anima

Kadın, toplumu değişip dönüştüren gizli bir güçtür. Anne, sevgili ve eş sıfatları ile toplumun her köşesinde var olan kadın, yaşamın yükünü sırtında taşır ve yaşama yön verir. Çünkü kadın varlığın şifresi ve "ailenin temelidir. Kadın, aile hayatını düzenler. Kadın ailenin mutluluğunda önemli görevler üstlenmiştir. Kadının toplum içindeki yeri ve değeri de çok büyüktür." (Metin, 2011: 87).

Sezai Karakoç'un eserlerinde kadın, "tinsel dölle(nen)" (Saydam, 1997: 101) olarak yüceltilmiş bir değerdir. Şair kadına bedensel açıdan ziyade tinsel açıdan bakarak kadını ve değerleri eserlerinde işler. Sezai Karakoç'ta kadın, anima, doğran rahim, beşeri boyuttan ilahi boyuta geçmede doğurucu, taşıyıcı güç, anne göreviyle karşımıza çıkar. Karakoç, "Cennette tohumlar vardı çocuklar vardı adeta. Şimdi tohumun gelişmesi ağaç olması çocuğun büyümesi lazımdı. Bütün bu kapıların açılışı kadının var oluşu ile başlar. Kadının var oluşu hele varlığını duyuruşuyla" (Karakoç,1979: 16) diyerek kadının dünyada var oluş serüvenini anlatır. Bu durum sanatçının kadına bakışı ve kadını anlama ve anlamlandırmada ne kadar titiz, derin ve köklü düşünce dünyasına sahip olduğunu ortaya koyar.

"Leylak, kadından düşen şafak
Ve kadın, anneden çocuğa akan
Bir şelale belki, dünya kayalıklarından
Ta... Cennet'e dökülecek."

(Gül Muştusu, 'Fecir Devleti', 2012: 8)

Şiirde cennet ve anne ibareleri, "Cennet anaların ayakları altındadır." hadisini aklımıza getirir. Annelik kadını değerli kılan farkındalıklardan en önemlisidir. Kadın, zorlu bir imtihan yeri olan dünyadan annelik vasfı ile cennete ulaşır ve ona ve değerlerine dönüşen insanları da kendi ile birlikte cennet taşır. Sezai Karakoç eserlerinde kadının annelik kimliğine yoğun bir şekilde yer verir. Çünkü anne, değer yitimine uğramış insan yaşantısına karşı yeni nesli yetiştiren, yeni dirilişlerin düşünsel ve eylemsel yüceltilmiş kimliğidir.

"Annemin bana öğrettiği ilk kelime
Allah, şahdamarımdan daha yakın bana benim içimde
...
Annem Bana Güllü Şöyle Öğretti
Gül, O'nun, O Sonsuz İyilik Güneşinin Teriydi"

(Körfez, 'Çocukluğumuz', 2012: 70)

Şaire göre yüceltilmiş kimliğin mekânı olan annenin çocuğa ilk öğrettiği şey bütün evreni sevgi üzerine yaratan "Mutlak Varlık"tır. Karakoç'a göre toplumun soylu kurucu dinamiği

olan anne, ilk olarak gelecek nesillerin dirilişini simgeleyen çocuğa kendi varlığının sınırları ve değerlerini var kılan 'Tanrı'y ve değerlerini öğretir. Anne çocuğa daha sonra 'Mutlak Varlık'ın evrendeki yansıması olan peygamberi öğretir. Çocuk kafasında önce "inanç" kavramını oturtur daha sonra merak duygusu ile yeni şeyler keşfeder. Her keşif, var olmanın dayanılmaz sancısını idrak etmenin bir ön koşuludur. Çevresinde var(lık)ın karşısında yok(luk)un, güzelin karşısında çirkinin, iyinin karşısında kötünün, yaşamın karşısında ölümün olduğunu gören çocuk kendini ve çevresini tanır. Öğrendikleri karşısında kendini ve çevresini koruma ihtiyacına karşı savunma duygusu geliştirir. Bu duyguyu ona öğretecek olan kişi yine annelik vasfı ile kadındır.

*"Çocukluğumda öğretmişti annem
Aldanışı aşmayı
Köprüden düşmemeyi
Saçaklarda kolaylıkla gezmeyi
Yılan zehrini
Çatlamış dudaklarla emmeyi
Soygunda soyulmamayı
Uçaktan düşülse de ölmemeyi"*

(Hızırla Kırk Saat, 2012: 74)

Karakoç eserlerinde annenin öğreticilik yönünü de ön plana çıkarır. Çünkü "anne figürü, kozmosa, besleyen ve koruyan ilk varlığın dışı yanlarını yüklemektedir" (Campbell, 2000: 133). Kendini ruhsal açıdan ve bilgi bakımından donatan anne, toplumun ihtiyacı olan kadındır. Yetiştirdiği yeni nesillere gerekli olan her şeyi öğreten ilk kişi anne-kadın, ilk benlik tasarlayıcı, kimlik kurucu ve dünyadaki 'yüce ana' arketipinin kimliksel görünümüdür. Sezai Karakoç'un şiirlerindeki anne, diriliş neslinin ideal açımlayıcı kimliğidir.

*"Sana Tanrı armağanı
Desem uyur musun yavrum
Geleceğin kahramanı
Desem uyur musun yavrum"*

*Gözün göğün siyahından
Göğsün güneş kadehinden
Yüzüne nur saçmış Kur'an
Desem uyur musun yavrum"*

(Ateş Dansı, 2012: 27)

Bilinçli bir annenin ağzından dökülmüş yukarıdaki mısralarda anne, çocuğunu geleceğin ideal kişisi ve kimliği olarak görür. "Çocuğunu "Tanrı Armağanı" olarak gören anne, Diriliş neslinin ideal annesidir. Anne bilinçli bir bireydir Doğurganlığın ötesinde bir misyonla yükümlü olduğunun ayırtındadır. Özellikle geleceğin kahramanı söz öbeği çocuğuna bakış açısını netleştirir." (Yaşar, 2012: 3221) Karakoç'a göre ideal anne, 'Diriliş' neslinin bir parçası olan çocuğu tek yönlü bilgiyle donatmaz. Anne, "ilahi nitelikli bu evrensel çağrının ev/yuva kökenli simgesidir. Anne/evren bizi yeniden gidişin, bize yeniden dönüşün başlangıcıdır." (Korkmaz 2008: 150). Bir iyilik imgesi olarak anne, evladının bireyselleşme sürecini tamamlamasına yardımcı olan ve onun geleceğe taşınmasını sağlar.

Sezai Karakoç' eserlerinde kadını sevgili olarak masumiyet, sadakat, doğurucu, kollayıcı olarak görür ve bu içtenlik değerlerinden dolayı kadını en önemli yaratıcı ve kurucu değer olarak niteler. Kadının insanı kuran yönünü 'Monna Rosa' şiirinde şöyle ortaya koyar.

*"Açma pencereni, perdeleri çek:
Monna Rosa, seni görmemeliyim
Bir bakışın ölmem için yetecek;
Anla Monna Rosa, ben öteliyim...
Açma pencereni, perdeleri çek"*

(‘Monna Rosa’, 2012: 15)

'Monno Rosa'nin kimliğinde ele alınan kadın, yaratıcı ve kurucu bir değer olarak anlatı kişisini ötelere taşıyan bir temel bir güçtür. Şiirde kadın, şiirdeki anlatı kişisinin dünyayı görmesi ve dünyayı anlaması ve anlamlandırmasında ona yardımcı olur.

Sezai Karakoç sevgi(li)ye şiirlerinde farklı şekillerde seslenir. Seslenişin farklı olmasının nedeni sevginin farklılığından kaynaklanır. 'Doğum' şiirinde;

*"Sana Leyla dedim Suna dedim şiirlerde şarkılarda
Gerçek adın bir fısıltı gibi kaldı ağızlarda dudaklarda"*

(Leyla İle Mecnun, 'Doğum' 2012: 16)

ifadeleriyle sevgiliye seslenen şair, sevgilinin adını her defasında farklı anar eder. Farklı adlara rağmen tüm ağızlarda tek bir ad kalır o da Mutlak Sevgi(li)nin kendisidir. Çünkü şaire göre sevgili bir beşerden ziyade tinsel anlamda varlığı ve varlıkları yaratan "Mutlak Ben'dir. 'Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine' adlı şiirinde;

*"Sevgili
En sevgili
Ey sevgili"*

(Zamana Adanmış Sözler, 2012: 56)

diyen şairin sevgilisini en sevgili olarak nitelemesi bütün sevgi ve sevgililerden üstün gördüğünü ortaya koyar. Nitekim evrendeki her varlık onun isimlerini zikreder. İnsanın beşerî aşkın gölgesinden kurtulup ilahi olana yönelmesi, aşkın dünyanın sınırlarını keşfetmek anlamına gelir. Ancak beşeri aşkın sınırlarını geçemeyen kişiler ise dünyayı kadın ve erkek ilişkisi üzerinden açılar. Karakoç, sevgi ve aşkın, sadece kadın erkek ilişkisi üzerinden bedensel bir gereklilik olarak anılmasını da karşıdır. Zira bu durum kadın ve erkek arasında bedensel duyguların bir aktarımına dönüşür. Bu durum kurucu ve yaratıcı bir değer olan aşk ve sevginin cinsellikle anılmasına neden olur. Cinsellik evreninde yaratılmaya çalışılan bu algı, gerek kadın gerekse erkeğin öteki olmasına neden olur. Zira şaire göre sevgi ve aşk insanları ve karşı cinsleri birbirine çeken bir güce sahiptir. Karakoç'un şiirlerinde aşkı anlamlı hale getiren en önemli güçlerden biri de kadındır. Kadın, şairin şiirlerinde aşk ve sevginin kaynağıdır. Kadının doğurucu ve yaratıcı kimliği aşkın doğması ve sevginin yeşermesinde önemli bir değer bütünüdür. Toplum, aile ve geleneğin simgesi olan kadın, bu yönüyle Karakoç'un şiirlerinde iki boyutuyla karşımıza çıkar. Bu kadınlardan ilki kendi ve kendilik değerlerine bağlı doğurucu ve diriltici kadındır. Karakoç'un şiirlerinde bu tip kadın, sevgi ve aşkın temel dönüştürücü güçtür. Zira kadın, aşk ve sevgin en önemli yaratıcı imgesidir. Karakoç da kadının sevgiyi dönüştüren bir güç olarak kanıksar. Karakoç'un şiirlerinde ikinci kadın tipi ise kendi ve kendilik değerlerinden kopmuş soysuz, yıkıcı kadınlardır. Aşk ve sadakat duygusundan yoksun bu kadınlar, kendi soylu varlıklarını

kavrayamamış içtenlik değerlerinden kopmuş yalıtık kimliklerdir. Bu yalınkat ve kendi değerlerinden uzak kişiler, “Yaban/cı” baylar tarafından sömürülür. Zira şairin şiirlerinde bu tip kadınların yanında kendi değerlerinden kopmuş “Yaban/cı” baylar vardır. Kendilik değerlerin dinamik gücü olan aşk ve sevginin bedensel öteki görünümü olan bu simge kişiler şaire göre aşk, ve sevginin temel dönüştürücü gücünü yıkıcı bir yapıya dönüştürür.

“...
 Onu siz başka yerlerden getiriyordunuz
 Sayın Bayanınızın gözleri çakmak çakmak yanıyordu
 Siz ötekini Bay Yabancı gizli gizli öpüyordunuz
 Elinizle onu belinden tutuyordunuz sonra öpüyordunuz
 Siz bizi görmüyordunuz
 Biz ağacın tepesinden seyrediyorduk
 Siz onu çok öpüyordunuz
 Ötesini söyleyemeyeceğim Bay Yabancı
 Ben siz belki bilmezsiniz on yaşındayım
 Annem böyle konuşmak ayıptır dedi
 Annem o kadına şeytan diyor
 Bizim kedilerde ona tuhaf tuhaf bakıyorlar
 Siz şeytanı çok seviyordunuz galiba Bay Yabancı
 Siz şeytanı niçin bu kadar çok öpüyorsunuz
 (Şahdamar, ‘Ötesini Söylemeyeceğim’, 2012: 20)

“Sayın Bayan” ve “Bay Yabancı”, ibareleri simgesel anlamda kendi kimliksel değerlerini ötekileşmiş kadın/erkeğin simgeler. “Sizinki” ve “Bizimki” ifadesi ile iki farklı medeniyet ve iki farklı kadın karşılar “Sizinki” Batı’da yaşayan ve Batı’daki yaşama özenen kadındır. “Bizimki” ise İslâm Medeniyetine ve İslâm Medeniyetinin kurallarına uygun yaşayan kendilik değerleri kavramış kadındır. Kendi medeniyet algısının değerlerine bağlı kadınlar, toplumsal belleğin kurucusu olarak köksüz, ötekileşmiş ve değer yoksunu kadınlar tarafında kuşatılmıştır. Deneyimsel belleksel mekânın değerlerinden yoksun köksüz kadınlar, etrafındaki insanlarında yaşamını etkiler. Nitekim insan ne kadar ötekilere/ötekileşen değerlere sürü halinde koşsa da içinde hep kanın sesini/geleneksel değerlerin sesini duyar.

Günümüzde hayatın bütün alanlarında kendine yer edinme savaşı veren kadın, kimi zaman geleneksel rollerinden sıyrılarak yaratılışının özünü göz ardı etmektedir. Bu durum şaire göre kadının kendilik değerlerinden uzaklaşmasına neden olmaktadır. Zira bir toplumda kadınların mutsuz olması, toplum mutsuz olması anlamına gelir.

“Ey yeşil sarıklı ulu hocalar bunu bana öğretmediniz
 Bu kesik dansa karşı bana bir şey öğretmediniz
 Kadının üstün olduğu ama mutlu olmadığı
 Günlere geldim bunu bana öğretmediniz”
 (Hızırla Kırk Saat, 2012: 9)

Şair yaşamın içtenlik değerlerinden koparak yeni kimlik ve roller üstlenen kadın ona göre metalaşan yaşam döngüsü içinde kaybolarak geleneksel rollerinden uzaklaşır. Bu kopuş özünde kadının kendine ve kendi rollerine bir başkaldırıdır. Şair toplumun temel dinamiği olan kadının modernizm diye kendi değerlerine ötekileşmesini köksüzleşme olarak niteler.

Şair bir yaratıcı değer olarak gördüğü kadının, anne, sevgili, kız kardeş, arkadaş olarak hayatın içinde önemli roller üstlendiği ifade eder. Ancak kadın bu rollerinden dolayı kimi zaman çok ağır bedeller öder. Karakoç kadına yapılan haksızlıkları 'Kan İçinde Güneş' şu şekilde ifade eder.

*"Elektrik lambaları altında
Kadın kanları
Kadınlar susmuştu
Konuşan erkekti
Kadın gömlekleri yırtılıyordu
Anne gömlekleri
Ve mesut dakikaları beklemiş
Bütün saatler
Tırak deyip durdu."*

(Şahdamar, 'Kan İçinde Güneş', 2012: 49)

Şaire göre modern insanların birbirinden üstün olma savaşı, kadının ülküsel değerlerinden kopmasına ve zamanla da kadının kimlik ve değer yitimine uğramasına neden olmaktadır.

Yaşanılan tüm olumsuzluklara rağmen toplum yüceltilmiş kadın ile kurtuluşa ulaşacaktır. Yüceltilmiş kadın kimliği Karakoç'un şiirlerde Hz Meryem ile simgeselleştirilir. Karakoç Hz. Meryem'in çeşitli ayetlerde anlatılan öyküsünü bütünüyle merkeze alarak şiirini simgesel düzeyde zenginleştirir.

*"Ey kadın sana fısıldayacaklar mıştı sana
Tutunacaksın doğurmamış bir anne gibi hurma ağacına
Çölün içinde yükselen bal ve çekirge karışımı
Deve duyarlılığıyla yüklü serapsız heyemolalarla
Ey kadın sana fısıldayacaklar mıştı sana"*

(Hızırla Kırk Saat, 'Meryem' 2012: 27)

Sezai Karakoç bütün kadınları Hz. Meryem ile özdeşleştirir. "Bu metinde "Meryem" adı açıkça anılmaz; ama bütün göndermeler ona ve yaşam öyküsünden Kuran'da aktarılan kesitleredir. Şiir, "Âl-İmran Suresi'nin 45. ayetine ("Bir de melekler öyle demişlerdi: 'Ey Meryem! Allah seni kendisinden bir kelimeyle muştuluyor. Adı, Meryem oğlu İsa Mesih'tir. Dünya ve ahirette yüz akıdır. Allah'a yaklaştırılanlardandır." (Kul, 2012: 358) Çünkü Hz. Meryem ideal bir kadın ve ideal bir annedir. Bu özellikleri ile Hz. Meryem'e kurtuluş kapısı," sadece dünya ile dolayım kuran bir ifa organı değil; dünyanın bütünüdür(dır)". (Tura, 2002: 34)

Sezai Karakoç eserlerinde kadına sevgili, anne ve eş olarak yoğun bir biçimde yer vermiştir. Sezai Karakoç'a göre kadın cismani bir varlık değil bilakis yaratıcı ve kurucu değerler bütünüdür. Bu yüzden şair şiirlerinde kadını onu beşeri boyuttan ilahi boyuta taşıyarak yüceltir.

3. Yaratıcı Bellek Mekâmı Olarak Din ve İnanışlar

Din, kutsalın bir çıkarımıdır. İnsan var olduğu andan itibaren ruhsal, bedensel ve sosyal ihtiyaçlarını gidererek kendi varlığının sınırlarını geliştirir. İnsanın mutlu olabilmesi için bu ihtiyaçlarını gidermesi gerekmektedir. İnsan önce merak duygusuyla nasıl var

olduğunu bilmek ve daha sonra inanmak ihtiyacı hisseder. Yani inanmak insanın insan olma özelliklerindedir. Kendini ve var olmasını sorgulayan insan inanma arzusu ile din duygusuna ulaşır. Din, insan yaşantısını anlamlandırma, şekillendirme insanın insanca yaşamasına yardımcı olma açısından çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü “Hakikatte din insan hayatına denktir” (Brodbeck, 2013: 68), insan yaşamını derinden etkiler ve onun hayatına yön verir. Din: “Tanrı’ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum”dur. (Türkçe Sözlük, 2009: 531) Din, insanı düşünce/davranış açısından olgunlaştırır ve insanın insan olduğunun farkına varmasını, insanlığının gerektirdiği sorumluluğu taşımasını, yaratılışına uygun evrensel değerlere sahip olması ve hayatın bilincinde insan olmasını sağlar.

Her düşünür ve dava adamının yaratmak ya da yaşatmak istediği bir ideal nesil vardır. Mehmet Akif’in Asım’ı, Tevfik Fikret’in Haluk’u ve Sezai Karakoç’un Taha’sı vardır. Taha kimliğinde simgeleşen bu neslin ideal neferleri kötü zamanlarda kendilerine düşen görevi yerine getirerek kendilik değerlerinin kurucu gücü olan dini yüceltecektir. Böylece bu coğrafya bir Türk- İslâm evine, nesiller İslâm ümmetine dönüşerek ‘Diriliş’ eri ve medeniyeti oluşturulacaktır. Sezai Karakoç, ‘Diriliş’ düşüncesini, Türk –İslâm medeniyetinin ışığında özgün bir kavrama dönüştükçe yeni nesiller kendi köklerine dönecektir.

*“Evrim günlük sularda
Devrim irinle kanla
Bizse dirilişi gözlüyoruz
Bengisu bengisu kayna ve çağla”*

(“Hızırla Kırk Saat”, Bengisu, s. 20)

‘Bengisu’ edebiyatımızda ab-ı hayat olarak da, adlandırılan ölümsüzlük suyudur. Karakoç ‘Bengisu’yu, ‘Diriliş’in simgesi olarak görür. Ona göre insanlığın ideolojik açmazları yüzünden din ve değerler düzleminin kurutulmaya çalışılması, her evrim ve devrimde dine saldırılarla sonuçlanmaktadır. Ancak bu saldırılarda ideal nesil, bilinçleri körelmiş kişilerin saldırılara boyun eğmez ve yaşananları dirilişe giden yolda bir olgunlaşma kabul eder. Olgunlaşan insan(lık) dirilişe daha da güçlü sarılır.

Sezai Karakoç şiirlerinde namaz, oruç, Hz. Hızır, Hz. Meryem, Kur’an ve tüm peygamberlere önemli ölçüde yer verir. Ona göre her din ve peygamber insanı Tanrı’ya ve ülkü değerlere davet eder. Bu yüzden Sezai Karakoç bütün ilahî din ve peygamberlere saygı duyar.

*“ Biz bir Hızır’ız ama belki bin Hızır gibi
Biliriz yeryüzünde bengisu illerini
Namazda yürüyoruz ışıldayan meşalelerle
Oruçla aydınlığız İsayla Meryemle
Kulağımızda hep Zebur düğünleri
Düşümüzde İncil şölenleri
Ufkumuzda Tevrat ülkesi
Sina dağında yapraklar
Ve Kur’an ordusunu*

(“Hızırla Kırk Saat”, Bengisu, s. 20)

Sezai Karakoç Hz. Hızır'ı kendine yoldaş olarak seçer. Yeryüzünde yalnız olmadığını Hz. Hızır'ın şahsında birçok yoldaşının olduğunu anlatır. Namaz ve oruç bu yolda onun yolunu aydınlatan en önemli yaratıcı ve kurucu değerlerdir. Bu yaratıcı ve kurucu değerlerin simgesel içeriği olan İncil ile Hz. İsa'yı, Zebur ile Hz. Davud'u, Tevrat ile Hz. Musa'yı ve Kur'an ile de Hz. Muhammed'i de hatırlarız.

Sanatçı, "Taha'nın Kitabı " adlı eserinde İslâm uygarlığı merkezli bütün dini değer ve öğretilerine simgesel göndermeli bir yolculuk yapar.

"Secdeden Secdeye sıçrayarak Taha

Selâm sana Zülküfûl

Selâm sana Yahya

Selâm sana İsa

Selâm sana İbrahim

Selâm sana Musa

Selâm sana Süleyman

Selâm sana Dâvud

Selâm sana Yuşa

Selâm sana Ahmed

Selâm sana Muhammed

Ey öğülmüş öğülmüş

Muhammed selâm sana

(Taha'nın Kitabı; Çile, 2012: 58)

Yukarıdaki şiirde simgesel anlamda yapılan yolculuk 'Mutlak Ben' yani Tanrı'nın yeryüzündeki gönderdiği değerler silsilesinin kişisel düzlemdeki simgelerini içerir. Bu özünde Tanrı'nın yeryüzündeki zaman ve mekânda oluşlarının tarihsel çıkarımıdır. Şair tarafından yapılan bu tarihsel çıkarım özünde, yaratının değerler düzlemine bağlı kalarak kendi benliğini yeniden kurma ve biçimlendirme şeklidir.

Sezai Karakoç şiirinde birçok peygambere göndermede bulunur. "*Karakoç'un hareket noktası peygamber kıssalarıdır.*" (Karataş, 1998: 156) Sezai Karakoç şiirlerinde peygamberlerin özellikleri ve kıssalarını başarı ile dile getirir. Karakoç yukarıdaki mısralarda diğer peygamberlere yer verirken Hz. Muhammed'in seçilen ve övülen son peygamber olduğuna da vurgular.

"Marta bakan biliyordu geleceğini

Nisana bakan görüyordu alaca renklerini

Kızıl ve yeşil seherini

Mayısa bakan buldu seni

Ve bir bahar günü doğdu sen"

(Leyla ile Mecnun, 'Doğum' 2012: 15)

Sezai Karakoç şiirlerinde Hz. Muhammed dünyaya gelmeden onun dünyaya geleceğini anlatan şiirlerde kaleme alır. Bu şiirlerde Hz. Muhammed bütün dünyaya gönderilmiş sevgiler sevgilisi ve müjdelere müjdesi olarak imlenir.

*"Ama uzaktaydı eski peygamberler
Ve henüz gözükmemişti son peygamber
Eski gitmiş yeni gelmemişti
Eski uç sönmüş, yeni uç belirmemişti
Çöl, kendi kanununca yaşıyordu
Kan, kendi vurgusuyla çalkalanıyordu
Sevginin özü, mayası gibi Kays'ın gönlü
Böylece takıldı bir başka gönül çengelene
Rastlamadan olumluluk olumsuzluk engeline
Ama iç, bu özgürlükle koşarken aşka sevgiye
Dış bağlıydı sınıksız binlerce yıllık sert kabile gelenekleriyle
Gün gelecek geleceğin katıldığını O Peygamber kıracaktı"*

(Leyla ile Mecnun, 2012: 36)

Sezai Karakoç cahiliye devrine, putlara ve sert kuralları olan kabilelere de değinmiştir. Son peygamber olan Hz. Muhammed daha doğmadan insanlar onun geleceğinin müjdesini alır. Karakoç'un şiiri "Sen olmasaydın, ey Habibim, felekleri (kainatı) yaratmazdım" hadisini hatırlatır. Bu hadis-i şerif ile bütün varlığın son peygamber Hz. Muhammed için yaratıldığını imler.

*"O insanların susuzluğunu giderir
Arıtır ellerini ayaklarını
Şair de giderir ruh susayışını
Yıkar çirkefe batmış insan ruhunu"* (Çeşmeler, 2012: 46)

Şair, Hz. Muhammed'i beklerken insanların sevgi pınarlarının kurduğunu insanların susuzluğunu ancak Allah'ın yeryüzüne yansması olan Hz. Muhammed ile giderebileceğini dile getirir. Ayrıca yıkar kelimesi hem temizler hem de yok eder anlamlarında tevriyeli olarak kullanılır. Su ile Hz. Muhammed sembolize edilir. Zira su doğumu, arınmayı ve anneyi simgeler. Hz. Muhammed de İslam'ın doğması, insanlara ulaşması, insanların aydınlanması ve İslam'ın öğretilerinin ona inanlarca kabul görmesini sağlayan bir yüceliktir. Bu açıdan şair göre kendilikten koparak kirlenmiş olan insanlığın İslam ve değerleri ile beden ve ruhlarını arındıracağı düşüncesi bazı şiirlerinin temel izleğidir.

Karakoç'un en büyük ve 'Mutlak Sevgili' hiç şüphesiz Allah ve onun ortaya koyduğu değerler bütünüdür. Çünkü "İnsan O'nun iradesinin bir ifadesidir." (Brodbeck, 2013: 68). Sezai Karakoç Hz. Muhammed'i de Allah'ın yeryüzüne yansıyan güzelliği olarak görür. Şair 'Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine' adlı şiirinde

*"Güneş donmuş ışık saçan bir yumurta
Bana geri getirir eski günleri"* (Zamana Adanmış Sözler, 2012: 49)

diyerek eski günler ve Asr-ı Saadete duyulan özlemi belirtir. Asr-ı Saadet insanların huzur ve mutluluk içinde yaşadığı günlerdir.

“Tanrım yeniden dirilişin tohumlarını
 Saçmamız için fırsat ver
 Kötülük ilkesini zayıflat
 Direnişini kır yoğunluğunu seyrelt
 Doğrulukla doldur doğumumuzu
 Peygamberin zamanından bir
 Zaman düşür üstümüze
 Hakikat içimizde göğersin
 Yeniden o gümüş sükûnet gelsin
 İkindilerimizin saatine” (Alinyazısı Saati, 2012: 55)

Sezai Karakoç çağının bilinçli kişisi olarak, o huzur dolu günleri tekrar gelmesi için Allah’tan yardım bekler. Zira şaire göre Allah bütün yaratılan ve yaratılacak olan varlık ve değerlerin temel kurucusudur.

“Tanrım duam şu ki her şey yeniden toprak olsun
 Su toprak olsun
 İnsan toprak gibi duysun yeri
 Ay toprak olsun
 Topraktan kaçanı toprak tutsun
 Gün toprak olsun
 Kabirler saltanatı toprak olsun
 (Gül Muştusu, ‘Dua’, 2012: 110)

Karakoç en yakınından dahi yakın gördüğü Allah’a dua eder ve hayatı yaşanılmaz ömrü anlaşılmaz kılan ne varsa toprak olmasını ister. Yeniden varoluş için maddeye bağlı olan ne varsa toprak olmalıdır.

Karakoç şiirlerinde sık sık Hz. Meryem’e de yer verir. Hz. Meryem’e ahlak, inanç ve masumiyetin timsali üstün kadın arketipinin simgesidir. “Meryem” sözcüğü “diriliş” düşüncesinin poetik alandaki örnek gelenekten yararlanma yolu yanında geleneksel duyarlılık ve düşünüşle kurduğu bağın niteliğini göstermesi bakımından da Karakoç’un poetikasını kavramada tamamlayıcı bir etken olarak işlev görür. (Kul, 2012: 357).

“Ben bir şarkı ben bir tüyüm
 Ben Meryem’in yanağındaki tüyüm
 Beni bir azizin nefesi uçurur,
 Kalbimde Allah’ın elleri durur.”

(Monna Rosa, ‘Pişmanlık ve Çileler’, 2012: 27)

Hz Meryem denince aklımıza masumiyet gelir. Onun yanağındaki tüy de en az onun kadar temizdir. Buradan yola çıkarsak Karakoç anlatıcının masumiyetini ve temiz ahlakını da belirtir

Sezai Karakoç din ve dine dönüşme kavramlarını işlerken eserlerinde metafizik esintili bir yolculuğa çıkar. “Fiziği kaybedecek kadar metafiziğe dalmak, insana metafiziği de kaybettirir. Metafiziği yadsıyacak yitirecek kadar fiziğe dalmak hatta fiziği metafizik gibi olarak yüceltmek, sonuçta fiziği de kaybettirecektir. Fiziğe dayanarak metafizik, metafiziğe dayanarak fizik omuzlanabilir.” (Baş, 2008: 78) Sezai Karakoç bu yolculukta namazdan, oruçtan, Kur’an’dan, Hızır’dan, tüm peygamberlerden ve mutlak sevginin kaynağı olan Allah’tan büyük destek alır. Sezai Karakoç çözümünü Dirilişte bulur. Diriliş insanın İslâm’la ve

dinle dirilmesidir. Sezai Karakoç Dirilişi eserlerinde işlediği zamandan beri dirilişle anılmıştır. Sezai Karakoç çağını aşmış adeta diriliş ile yeniden dirilmiş tüm zamanlarda kalıcı olacak izler bırakmıştır.

SONUÇ

Sezai Karakoç son dönem Türk şiirinde insan-varlık ilişkisini birçok düşünürden farklı olarak ele almıştır. İnsani değerleri bütün insanlığı kucaklayacak şekilde şiirlerinin ana matrisi yapan şair, evrensel anlamda bütün insanlığın şiiri yazar.

Sezai Karakoç, şiirlerinde Mekke, Medine, Şam, Bağdat, Endülüs, Kudüs, İstanbul adıyla; din, tarih, hicret, zafer, mağlubiyet gibi birçok çağrışımı simgesel bellek mekânlarına dönüştürür. Karakoç şiirlerinde Doğu, Batı, Mekke, Medine, Kudüs, İstanbul gibi mekânları Peygamberlerin öyküsüyle anlamlı hâle getirir.

Sezai Karakoç'un eserlerinde aşk-sevgi tek boyutlu değildir. Sezai Karakoç, şiirlerinde sevgi(li)ye ulaşmak için Leyla'nın acılı ve yakıcı çöl yollarında ilerleyerek birçok kapıdan geçer. Bu kapılardan geçen âşık ve maşuklar bütün insanlığın bir sevgi içinde yaşamasını gerekli kılar. Beşeri sevgiden ilahî sevgiye yönelişi şiirlerinde bir gereksinim olarak gören Karakoç, Mutlak Sevgi'de bütün insanlığı bütünleştirir. Sezai Karakoç Mevlana ve Yunus Emre'den Fuzuli ve Şeyh Galib'e oradan da Mehmet Akif Ersoy'a köprüler kurar ve genç nesilleri kendilik değerlerine dönmeyi salık verir.

Sezai Karakoç Türk yazın hayatının en önemli düşünürlerdendir. Bütün ömrünü ve eserlerini yaşadığımız coğrafyanın değerlerinin anlaşılması ve yaşanması uğruna adayan Karakoç, Türk milletinin kendilik değerlerini şiirlerinde merkezi tema irdeler.

Sonuç olarak Sezai Karakoç, II. Yeni şiiri içerisinde kendine özgü dil ve şiir anlayışıyla önemli bir yere sahiptir. Yaşam ve zamanın varoluşlar silsilesini bütün yönleriyle keşfeden şair, kendi kökensel değerlerini bir kuyumcu titizliği ile yeniden işleyerek çağımızda yeniden açımlar. Sanatçı eserlerinde yer yaratıcı değerler kurucu ve bütünleyici bir değerler bütünü olarak gelecek kuşaklara ayna tutmaktadır. Karakoç'un şiirlerinde bir fark edişler bütünü olarak ele alınan "yaratıcı değerler" bütün yücelik algılamalarının merkez gücünü oluşturur. Böylece Karakoç, modern çağın öyküsünü, yaşam ve algılama biçimlerini, geçmiş zamanın ruhu ile şimdide ve gelecekte yeniden inşa etmeyi arzular.

KAYNAKÇA

- Ada, A. (2003). *İkinci Yeni ve Sezai Karakoç'un İlk Şiir Kitabı: Körfez , Hece*, S. 160, Ankara
- Atak, H. - Taştan, N. (2012)., Romantik İlişkiler ve Aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. S.4. s. 520-546.
- Barskonmay, A. (2000). Batı'nın ve Doğu'nun İki Büyük Şairi: T.S. Eliot ve Sezai Karakoç. *Yedi İklim*, S.126. s. 55-60. Eylül.
- Baş, M. K. (2008). *Diriliş Taşları Sezai Karakoç'un Düşünce ve Sanatında Temel Kavramlar*, Ankara: Lotus Yay.,

- Benazus, H. (2002). *Sevginin Gizemi*. İstanbul: Sistem Yay.
- Brodbeck, R. C. (2013). *Hazreti İnsan*. (Çev. Ömer Mansur Çolakoğlu). İstanbul: Sufi Kitap.
- Campbell, J. (2000), *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*, (Çev. Sabri Gürses). İstanbul: Kabalıcı Yay.
- Formm, E. (2001). *Sevme Sanatı*. (Çev., Saatçi Karadana). İzmir: İlya Yay.
- Gasset, O.Y. J. (2005). *Sevgi Üstüne* .(Çev.,Yurdanur Selman). İstanbul: Y.K.Y.
- Gruen, A. (2005). *İçimizdeki Yabancı* . (Çev., İlknur İgan). İstanbul: Çitlembik Yay.,
- Jung, C. G. (1997). *Bilinç ve Bilinçaltının İşlevi*. (Çev. Engin Büyükinall). İstanbul: Say Yay.
- Karakoç, S. (1979). *Yitik Cennet*. İstanbul: Diriliş Yay.
- Karakoç, S. (2012). *Alinyazısı Saati*. İstanbul: Diriliş Yay.
- Karakoç, S. (2012). *Ateş Dansı*. İstanbul: Diriliş Yay.
- Karakoç, S. (2012). *Çeşmeler*. İstanbul: Diriliş Yay.
- Karakoç, S. (2012). *Gül Muştusu*. İstanbul: Diriliş Yay.
- Karakoç, S. (2012). *Hızır'la Kırk Saat*. İstanbul: Diriliş Yay.
- Karakoç, S. (2012). *Körfez*. İstanbul: Diriliş Yay.
- Karakoç, S. (2012). *Leyla İle Mecnun*. İstanbul: Diriliş Yay.
- Karakoç, S. (2012). *Monna Rosa*. Diriliş Yay., İstanbul.
- Karakoç, S. (2012). *Şahdamar*. İstanbul: Diriliş Yay.
- Karakoç, S. (2012). *Taha'nın Kitabı*. İstanbul: Diriliş Yay.
- Karakoç, S. (2012). *Zamana Adanmış Sözler*. İstanbul: Diriliş Yay.
- Korkmaz, R. (2008). *Aytmatov Anlatılarında Ötekileşme Sorunu ve Dönüş İzlekleri*. Ankara: Grafiker Yay.
- Kul, E., (2012) *Sezai Karakoç'un Şiirlerinde "Meryem" Sözcüğünün Kullanımı (Bağlam-İşlev)*. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt: 5, S. 23, Volume: 5. Güz. S 356-267
- Kutluer, İ. (1991). *Aşk. Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.4. s.17-18.
- Lebevre, H. (2000). *Mekânın Üretimi*. (Çev. Işık Ergüden). İstanbul: Sel. Yay.
- Macit, M. (1996). *Gelenekten Geleceğe*. Ankara: Akçağ Yay.
- Metin, A. (2011). Kimliğin Toplumsal İnşası ve Geleneksel Kadın Kimliğinin Aktarımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), S.74
- Özcan, T. (2004). Deniz'in Çağrısı Yahya Kemal ve Tanpınar'ın 'Deniz' İsimli Şiirlerinin Sembolizm Açısından Çözümlemes. *Türk Dili Dergisi*. S. 632. Ağustos.
- Saydam, B. (1997). *Deli Dumrul'un Bilinci – Türk İslâm Ruhu Üzerine Bir Kültür Psikolojisi Denemesi*. İstanbul: Metis Yay.
- Stevens, A. (1999). *Jung*. (Çev. Ayda Çayır). İstanbul: Kaknüs Yay.
- Tonga, N. (2007). Aşkın Köşeli Halleri: Sezai Karakoç'un Köşe Şiirini Çözümleme Denemesi. *Edebiyat Otağı*. S.22. S.34-39, Temmuz.
- Tura, S. M. (2002). *Seyh ve Arzu*. İstanbul: Metis Yay.
- Turan, K. (1998). *Doğu'nun Yedinci Oğlu: Sezai Karakoç*. İstanbul: Kaknüs Yay.
- Türkçe Sözlük (2009). *Türk Dil Kurumu*. Ankara.
- Veysel, Ç., (2010). Cinsellik, Sevgi ve Aşkın Diyalektiği. *Felsefe Ve Sosyal Bilimler Dergisi*. S.9. S.49-76
- Yaşar, H. (2012). Sezai Karakoç'un Medeniyet Tasavvurunda Anne. *Turkish Studies*. Volume 7/4. s. 3215-3234